

Billedkunst, Håndværk og design, Matematik, 1.-2. og 3.-5. klasse
Omfang: 2-5 lektioner

Det store imigongo- værksted

Imigongo er en traditionel rwandisk kunstform med meget grafiske, geometriske mønstre. Oprindeligt er mønstrene formet som relieffer af komøg og aske, som efter tørring males i især sort, hvid, rød, gul og brun.

I denne opgave arbejder eleverne med imigongo-inspirerede mønstre og kobler billedkunst og matematik. De arbejder med geometriske mønstre og skaber også deres egne huse med farverige facader.

Inspiration til læringsmål

- Eleven har viden om imigongo som traditionel rwandisk kunstform og kendetegn ved dens farver og mønstre.
- Eleven har viden om, hvordan geometriske mønstre kan beskrives som gentagne sekvenser og spejlinger.
- Eleven kan fremstille enkle, rumlige huse med imigongo-inspirerede facader.

Inspiration til tegn på læring

- Eleven kan forklare, hvad der kendetegner et imigongo-mønster.
- Eleven kan fortsætte og farvelægge et givet mønster efter enkle regler og planlægge et eget mønster på et mønsterark.
- Eleven kan bygge et hus af en karton, udsmykke facaden med sit eget mønster og placere huset i en fælles 'gade'.

Kompetencer og målpar

Kompetenceområder	Kompetencemål	Færdigheds- og vidensmål
Billedkunst efter 3. klasse		
Billedfremstilling	Eleven kan udtrykke sig i plane, rumlige og digitale billeder	Skulptur og arkitektur 1: Eleven kan fremstille rumlige konstruktioner / Eleven har viden om materialer og sammenføjningsteknikker til at skabe rumlige konstruktioner
Billedanalyse	Eleven kan samtale om egne og andres billeder	Billedfunktion 2: Eleven kan redegøre for visuelle tegn herunder symbolers betydning / Eleven har viden om visuelle tegns betydning

Baggrund:

Imigongo-mønstrene og traditionen bag

I opgavearket finder du: en introduktion til imigongo-mønstre samt to opgaver:

Opgave A: Imigongo-inspirerede relieffer.

Opgave B: Facader i byen – lav jeres egen miniby dekoreret med imigongo-mønstre.

Imigongo er en traditionel rwandisk kunstform, der opstod i den østlige del af landet i 1700-1800-tallet. Ifølge en udbredt fortælling blev stilen udviklet af prins Kakira i Gisaka-kongedømmet, hvor han dekorerede husmure med 'hævede' mønstre (relieffer) lavet af komøg blandet med aske.

Mønstrene blev oprindeligt brugt på væggene i hjem og i kongehuse som både udsmykning og som udtryk for kulturel identitet.

Under og efter folkemordet i 1994 var traditionen tæt på at forsvinde, men kvindekooperativer i det østlige Rwanda har siden genoplivet håndværket.

Materialer og teknik

Imigongo laves traditionelt ved at forme komøg blandet med aske til ophøjede mønstre på træplader eller husmure, som derefter slibes glatte og males med naturfarver. Farverne fremstilles af jord og mineraler, blandt andet rød jord, hvid kaolin (pibeler), aske og andre naturlige pigmenter.

Mønstrene og deres betydning

Imigongo-mønstrene er geometriske, enkle og meget grafisk flotte: spiraler, trekanter, romber og linjer, ofte gentaget i forskellige mønstre.

Motiverne har også en symbolsk betydning; spiraler kan for eksempel tolkes som et billede på livets cyklus og evighed. Andre mønstre forbindes med fællesskab, harmoni og familie.

Farver og farvevalg

Den klassiske farvepalet i imigongo består af **sort, hvid, rød, gul og brun**, ofte brugt i meget enkle og klare kontraster. Farverne er ikke tilfældige; de er historisk forbundet med de naturmaterialer, man havde til rådighed, og understreger mønstrenes stærke, grafiske udtryk – som virker tidløst og i dag meget moderne.

Imigongo i dag

I dag betragtes imigongo som en vigtig del af Rwandas kulturarv og identitet, og der arbejdes på igen at styrke og beskytte traditionen, blandt andet gennem nationale og internationale kulturprojekter.

Kvinde-kooperativer, kunstnere og værksteder producerer imigongo både til lokale hjem og til turister, og indtægterne er med til at forsørge familier og skabe fællesskab for især kvinder på landet.

Imigongo-mønstre findes ikke kun på husmure; de ses i dag også på træplader, brugskunst, tøj, designprodukter og som udsmykning på hoteller og offentlige bygninger.

Opgave A:

Imigongo-inspirerede relieffer – uden brug af komøg

I denne opgave designer og former eleverne deres egne imigongo-inspirerede relieffer på plader ved hjælp af ler eller trylledej/saltdej i stedet for komøg. Opgaven egner sig særligt til 3.-5. klasse, da det kræver tålmodighed og finmotorik at forme de hævede linjer i reliefferne, men med lidt hjælp kan 1.-2. klasse også være med.

Det skal I bruge:

- Kraftigt karton eller tykke papplader (evt. små MDF- eller finérplader)
- Lufttørrende ler, trylledej/saltdej eller evt. tyk papmaché som 'relief-masse'
- Blyanter til skitse
- Akrylmaling eller plakatifarver
- Pensler i forskellige størrelser
- Vandkopper og klude til hænder og borde

Sådan gør I:

1. Vis eksempler og tal om mønstre

Vis billeder af imigongo-mønstre, og peg sammen med eleverne på gentagelser, spejlinger, spiraler, cirkler og andre geometriske former (se eksemplerne senere i dette opgaveark).

2. Skitsér mønsteret på pladen

Lad eleverne tegne en enkel skitse direkte på karton/plade med blyant: fx striber, trekanter, zigzag, spiraler eller romber, der gentages. For de yngste kan du uddele simple mønsterskabeloner; for de ældste kan du lade dem designe egne mønstre.

3. Form de hævede linjer

Eleverne ruller små "pølser" af ler og lægger dem oven på de optegnede linjer, så der dannes ophøjede konturer, som i traditionelle imigongo-relieffer. Hjælp eleverne med at trykke materialet let fast i underlaget og udglatte overgangene, så linjerne bliver tydelige, men ikke alt for tykke – det gør det lettere at male senere. Husk at duppe fingrene med vand.

4. Lad reliefferne tørre

Reliefferne skal helst tørre til næste lektion, så materialet bliver hårdt nok til at male på (tørretid afhænger af det materiale I arbejder med). Stil pladerne et sted, hvor de ikke bliver flyttet.

5. Aftal farvevalg

Når reliefferne er tørre, kan I aftale om eleverne skal vælge 2-3 farver, fx rød, sort og hvid, eller om der er frit valg på paletten.

6. Afslutning og fælles udstilling

Saml pladerne og lav en imigongo-væg eller en lille udstilling (evt. sammen med kartonhusene fra det andet forløb), så eleverne kan se, hvordan de enkelte værker tilsammen danner et fælles udtryk. Lad eleverne kort præsentere deres mønster: Hvilke former og farver har de brugt?

Billederne er fra en imigongo-workshop for børn på et kunstgalleri i Kigali.

Opgave B: Facader i byen

I Rwanda kan man se imigongo-mønstre på vægge og bygninger, både i landsbyer og i nyere byggeri, hvor de bruges som en slags grafisk udsmykning i det offentlige rum. Ofte hænger mønstrene på plader. De stærke, geometriske mønstre er blevet et kendetegn for landet og dukker op på alt fra boligfacader og skoler til hoteller og kulturhuse.

Denne opgave er inspireret af den amerikanske kunstner James Rizzi og hans kunstværker Cityscapes. Han viser byens facader som høje huse, med hver deres særlige udtryk. I denne sammenhæng laver I det med facader, der viser et imigongo-mønster.

Tidsforbruget er ca. 5 lektioner.

Det skal I bruge:

- Udprint af mønsterark (se bilag længere nede).
- Tomme og rengjorte mælkekartoner.
- Lim.
- Farver/tusser til farvelægning af mønstre.
- Farvet papir til tag/dør/vindue.

Sådan gør I:

1. Tal først om Rwanda og det særlige ved disse mønstre, inden I går i gang, så eleverne er bekendt med farveskalaen og det begrænsede brug af farver. I de originale mønstre bruges mest farverne sort, hvid, rød, gul og brun – evt. også gråtoner. Sæt eventuelt en præmis der fx hedder: "højst tre forskellige farver, og hvid skal være den ene".
2. Tal også om mønstre i matematisk forstand, dvs., at det er en gentagen sekvens, der kan forudsiges.
3. Nu kan eleverne vælge et mønsterark og planlægge det mønster, der skal farvelægges. Der er forskellige ark at vælge imellem. Vær opmærksom på, at nogle ark tager længere tid at farvelægge end andre.
4. Når mønsterarket er farvet færdigt, limes det på en mælke/juice karton (et A4 ark passer helt perfekt). Klip evt. et tag, lav en dør/vindue og sæt det på huset.
5. Hvis I bruger toppen af kartonen som tag, så farvelæg også den.
6. Når alle husene er færdige, kan de stilles op som en gade eller karré.

Eksempler på imigongo-mønstre

Eksempler på imigongo-mønstre

